

Czasem w jednym opracowaniu oba pojęcia są używane zamiennie⁴. Sprawą dodatkowo komplikuje używanie niekiedy pojęcia „przyczyny” tymczasowego aresztowania⁵. Problem wydaje się nienowy, gdyż już pod rzędem kodeksu postępowania karnego z 1928 r. i wcześniej wymienione pojęcia stosowano dość „dowolnie”⁶. Wskazuje to, że tytułu pojęcia są traktowane jako bliskoznaczne (synonimiczne). Warto zatem sprecyzować pojęcie podstawy tymczasowego aresztowania oraz przesłanki tego środka, a w dalszej kolejności ocenić zasadność używania ich jako wyrazów blikoznacznych.

2. Należy zważyć, że stosownie do wyrażonej w art. 7 Konstytucji RP zasady legalizmu⁷ organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Wszystkie organy władz publicznej, a więc także organy postępowania karnego (sąd, prokurator, policja i inne) mają obowiązek działania „na podstawie i w granicach prawa”. Działania tych organów są zatem wyznaczone przez prawo. Prawo określa przy tym podstawę działania oraz granice działania wymienionych organów. Wymóg podstawy w Katowicach z 18 lutego 2009 r., II AKZ 110/08, „Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach” 2009, nr 1, poz. 2; SA w Lublinie z 15 października 2008 r., II AKZ w Katowicach” 2009, nr 1, poz. 2; SA w Katowicach z 16 lipca 2008 r., II AKZ 468/08, OSA 2010, nr 2, poz. 8, s. 24; SA w Katowicach z 16 lipca 2008 r., II AKZ 514/08, „Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach” 2008, nr 3, poz. 4; SA we Wrocławiu z 23 sierpnia 2007 r., II AKZ 412/07, „Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu” 2008, nr 3, poz. 99.

⁴ Zob.: R. Kmieciak, E. Skretowicki, *Proces karny. Część ogólna, Kraków 2006*, s. 585–586, 589–590; J. Izydoreczky, *Praktyka stosowania tymczasowego aresztowania na przykładzie sądów Polski centralnej*, Łódź 2002, s. 13 i n.; S. Kalinowski, *Polski proces karny*, Warszawa 1970, s. 377; M. Lipczyńska, A. Kordik, Z. Kegel, Z. Świdnicka, *Polski proces karny*, Warszawa 1975, s. 163; K. Marszał, *Proces karny. Zagadnienia ogólne*, Katowice 2008, s. 378; A. Murzynowski, *Areszt tymczasowy, karne w zarysie*, Warszawa 1974, s. 173; S. Śliwiński, *Polski proces karny przed sądem powszechnym. Zasady ogólne*, Warszawa 1959, s. 283; Z. Świda, R. Ponikowski, W. Posnow, *Postępowanie karnie. Część ogólna*, Warszawa 2008, s. 410, 412–413; S. Waltos, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2009, s. 429.

⁵ Zob.: uchwałę 7 sędziów SN z 19 stycznia 2012 r., I KZP 18/11, OSNIK 2012, nr 1, poz. 1, s. 1, postanowienie SN z 7 listopada 2006 r., WZ 46/06, OSNwSK 2006, nr 1, poz. 2110.

⁶ Zob.: M. Cieślak, *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne, postępowania karnego*, Warszawa 1984, s. 402; R.A. Stefaniski, *Środki zapobiegawcze w nowym kodeksie postępowania karnego*, Warszawa 1998, s. 16–41; A. Baechold, *Tymczasowe aresztowanie i zatrzymanie w Szwajcarii*, w: *Zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie a prawa człowieka*, red. A. Hoda, A. Rzepliński, Lublin 1992, s. 13; T. Bulenda, A. Hoda, A. Rzepliński, *Prawa człowieka a zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie w polskim prawie i praktyce jego stosowania*, w: *Zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie... s. 52*; A. Chaidou, *Tymczasowe aresztowanie a prawa człowieka w Grecji*, w: *Zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie... s. 94*; F. Dünkel, *Tymczasowe aresztowanie i jego wykonanie w RFN*, w: *Zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie... s. 52*; I. Geissler, *Tymczasowe aresztowanie a prawa człowieka we Włoszech*, w: *Zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie... s. 140*; H. von Hofer, *Tymczasowe aresztowanie w Szwecji*, w: *Zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie... s. 140* m.in.).

⁷ W uzasadnieniu projektu ustawy o postępowaniu karnym z 1926 r. pisze się raz o przyczynach bądź o podstawach tymczasowego aresztowania – zob. projekt ustawy postępowania karnego, s. 261, 265 i 266. E. Krzymuski okoliczności uzasadniające postępowanie karnego, Wykład procesu postępowania urenetu tymczasowego okresla jako powody (E. Krzymuski, *Wykład procesu postępowania karnego* 1922), zaś A. Mogilnicki jako podstawy (A. Mogilnicki, *Środkи karnego*, Kraków 1922).

prawnej dla działania organów władzy publicznej jest ścisłe związanego z wymogiem podejmowania działań w granicach prawa. Wyjście poza te granice kwalifikuje się jako działanie bez podstawy prawnej. Natomiast działanie bez podstawy prawnej to jednocośnie działanie wykraczające poza granice wyznaczone przez prawo⁸.

Mając to na względzie, należy powiedzieć, że podstawa tymczasowego aresztowania będą stanowić normy (przepisy) prawa stanowiące upoważnienie do zastosowania tego środka. Podstawa tymczasowego aresztowania będą zatem stanowić wyłącznie przepisy ustawy⁹ określające.

- okoliczności warunkujące zastosowanie tego środka, tj. art. 249 § 1, art. 258 § 1–3, art. 263 § 2, 4 i 7 k.p.k.,
 - granice podmiotowe, tj. art. 249 § 1 i 2 k.p.k.,
 - granice przedmiotowe, tj. 249 § 1 i 2 k.p.k.,
 - granice temporalne, tj. art. 249 § 1 i 4, art. 263 § 1, 2, 3, 4 i 7 k.p.k.,
 - kompetencję do jego zastosowania, tj. art. 250 § 1 i 2 k.p.k.
- Przesłanki tymczasowego aresztowania stanowią zaś warunki dopuszczenia stosowania tego środka¹⁰. Będą to sytuacje, z którymi prawo karne procesowe łączy dopuszczalność albo niedopuszczalność stosowania tymczasowego aresztowania¹¹. W tym znaczeniu pojęcie przesłank tymczasowego aresztowania jest jednoznaczne z pojęciem warunków dopuszczalności tego środka.

- Przesłankami tymczasowego aresztowania będą zatem:
- zebrane dowody wskazujące na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo, o którym mowa w art. 249 § 1 k.p.k.,

- skierowanie aktu oskarżenia lub wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, o którym mowa w art. 249 § 2 k.p.k.,
- uzasadniona obawa, że oskarżony będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne, o której mowa w art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k.,
- uzasadniona obawa, że oskarżony będzie w bezprawny sposób utrudniał postępowanie wynikające z grożącej mu surowej kary, gdy zarzucono oskarżonemu popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, albo gdy sąd I instancji skazał go na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, o której mowa w art. 258 § 2 k.p.k.,
- uzasadniona obawa, że oskarżony, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub umyślnego występku, popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, zwłaszcza gdy groził popełnieniem takiego przestępstwa,
- zawieszenie postępowania karnego, wykonywanie czynności zmierzających do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, wykonywanie czynności dowodowych w sprawie o szczególniej zawiłości lub poza granicami kraju, a także celowe przewlekanie postępowania przez oskarżonego, o których mowa w art. 263 § 4 k.p.k.

⁸ Zob. T. Stawecki, P. Winczorek, *Wstęp do prawnoznawstwa*, Warszawa 2001, s. 231; wyrok TK z 14 czerwca 2000 r., P 3/00, OTK 2000, nr 5, poz. 138; także orzeczenia TK: z 20 października 1986 r., P 286, OTK 1986, nr 6; z 19 października 1993 r., K 14/92, OTK 1993, nr 35; z 15 marca 1995 r., K 1/95, OTK 1995, nr 7; z 15 lipca 1996 r., U 3/96, OTK 1996, nr 4, poz. 31.

⁹ Na wyjątkowość ustawowej podstawy tymczasowego aresztowania zwraca uwagę W. Dąszkiewicz, *Proces karny. Część ogólna*, Warszawa 1994, s. 283.

¹⁰ Zob. M. Cieślak, *Polska procedura karna... s. 402; K. Woźniewski, Prawidłowość czynności procesowych w polskim procesie karnym*, Gdańsk 2010, s. 22, 43.

¹¹ Powody (stany) umożliwiające stosowanie tymczasowego aresztowania / Marszałek proces karny s. 378 oraz A. Murzynowski, *Anotacje nowelizacj... u 70*

3. Wyróżnienie przesłanek tymczasowego aresztowania pozwala na ich usystematyzowanie (uporządkowanie). W wymienionej grupie przesłanek można więc wskazać na przesłanki formalne w postaci skierowania aktu oskarżenia lub wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów, zawierającego postępowania karnego, wykonywanie czynności zmierzających do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, wykonywanie czynności dowodowych w sprawie o szczególniej zawiłości lub poza granicami kraju, a także celowe przewlekanie postępowania przez oskarżonego, o których mowa w art. 263 § 4 k.p.k.

przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, zwłaszcza gdy groził popełnieniem takiego przestępstwa.

Z kolei wśród przesłanek materialnych można wyróżnić przesłankę ogólną i przesłankę szczególną. Przesłankę ogólną stanowią dowody wskazujące na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo. Wymieniona przesłanka zasługuje na miano ogólnej, gdyż odnosi się do podstawy dowodowej decyzji o oskarżeniu (przedstawieniu zarzutów) danej osoby, a zatem do sfer y faktów. Przesłanki szczególne odnoszą się do w toku postępowania. Przesłanki szczególne stanowią zatem: uzasadniona obawa, że oskarżony będzie bezprawnie utrudniał postępowanie, oraz uzasadniona obawa, że oskarżony, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub umyślnego wystąpienia, popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, zwłaszcza gdy groził popełnieniem takiego przestępstwa. Należy dodać, że przesłanka w postaci uzasadnionej obawy bezprawnego utrudniania postępowania ma charakter wielopostradowy określony w art. 258 § 1 pkt 1 i 2, w art. 258 § 2 oraz w art. 264 § 4 k.p.k. Wymienione w tych przepisach okoliczności warunkujące stosowanie tymczasowego aresztowania określają bowiem przejawy zachowania oskarżonego wskazujące na bezprawne utrudnianie przez niego postępowania. W takim układzie należy wyróżnić dwie przesłanki szczególne tymczasowego aresztowania:

- 1) uzasadniona obawa, że oskarżony będzie bezprawnie utrudniał postępowanie, na którą składają się:
 - a) uzasadniona obawa ucieczki lub ukrywania się oskarżonego zwłaszcza wtedy gdy nie można ustalić jego tożsamości albo nie ma on w kraju stałego miejsca pobytu,
 - b) uzasadniona obawa, że oskarżony będzie nakłaniał do udania fałszywych zeznań lub wyjaśnień,
 - c) uzasadniona obawa, że oskarżony będzie w imny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne,
 - d) uzasadniona obawa, że oskarżony będzie w bezprawny sposób utrudniał postępowanie wynikającą z grożącej mu nieruchomości lub wystąpiu zagrożonego karą pozbawienia wolności której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, albo gdy sąd I instancji skazał go na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, o której mowa w art. 258 § 2 k.p.k.,

- e) celowe przewlekanie postępowania przez oskarżonego;
- 2) uzasadniona obawa, że oskarżony, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub umyślnego wystąpienia, popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, zwłaszcza gdy groził popełnieniem takiego przestępstwa.

Przesłanki tymczasowego aresztowania można też uporządkować według kryterium wpływu na dopuszczalność stosowania tego środka. Porwala to na wyróżnienie przesłankę pozytywnych, tj. takich, których wystąpienie warunkuje dopuszczalność stosowania tymczasowego aresztowania oraz przesłankę negatywnych, tj. takich, których wystąpienie stanowi o niedopuszczalności stosowania tego środka. W tym znaczeniu przesłanki negatywne można określić mianem przeszkołu stosowania tymczasowego aresztowania. Przesłanki pozytywne i negatywne znajdują odniesienie do wyróżnionych wcześniej przesłanek formalnych i przesłanek materiałnych. Przesłanki formalne pozytywne tymczasowego aresztowania będą zatem stanowić: skierowanie aktu oskarżenia lub wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, zawieszenie postępowania karnego lub wykonywanie przez organy postępowania czynności określonych w art. 264 § 4 k.p.k. Brak tych decyzji bądź czynności będzie stanowić odpowiednio negatywne formalne przesłanki. Natomiast materiałne pozytywne przesłanki tymczasowego aresztowania stanowią dowody wskazujące na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo oraz że występuje uzasadniona obawa bezprawnego utrudniania przez oskarżonego postępowania, a także uzasadniona obawa, że oskarżony, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub umyślnego wystąpienia przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, zwłaszcza gdy groził popełnieniem takiego przestępstwa. Odpowiednio, brak dowodów oraz brak rzecznego uzasadnionych obaw stanowi negatywne materiałne przesłanki tymczasowego aresztowania.

Porządkując dalej przesłanki pozytywne i negatywne, można wyróżnić pozytywną i negatywną przesłankę ogólną oraz pozytywne i negatywne przesłanki szczegółowe. Wydaje się, że nie ma potrzeby rozwijania kwestii tego podziału.

4. Dla oceny poprawności używania pojęcia „przesłanka” tymczasowego aresztowania należy wyjaśnić też kilka – z pozoru oczywistych – kwestii. Otoż zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania nie stanowi przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania. Nie jest bowiem okolicznością, której istnienie bądź nieistnienie warunkuje dopuszczalność tymczasowego aresztowania. Zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania

stanowi natomiast cel stosowania tymczasowego aresztowania, co zresztą jasno wynika z art. 249 § 1 k.p.k.

Z tych samych względów negatywnej przesłanki tymczasowego aresztowania nie stanowi okoliczność, o której mowa w art. 257 § 1 k.p.k. W wymienionym przepisie została zaś wyrażona dyrektywa minimalizacji tymczasowego aresztowania, stosownie do której tymczasowego aresztowania nie stosuje się, jeżeli wystarczający jest inny środek zapobiegawczy¹².

Mając na uwadze wyróżnienie pozytywnych i negatywnych przesłanek tymczasowego aresztowania (wyistapienie pozytywnych warunków dopuszczalność, a ich brak przesądza o niedopuszczalności tego środka), właściwie wydaje się określenie okoliczności ujętych w art. 259 k.p.k. mianem zakazów tymczasowego aresztowania¹³, a nie przesłank negatywnych.

5. Szczególne problemy występują jednak przy określaniu przesłanki tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. W tym względzie należy zatem powiedzieć, że ustawa regulacja tymczasowego aresztowania wskazuje, iż jest to środek celowy, stosowany dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Stosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. może więc nastąpić wyłącznie dla realizacji wymienionego celu, co zresztą wynika z treści tego przepisu. Okolicznością warunkującą tymczasowe aresztowanie na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. (decydującą o dopuszczalności tego środka, podobnie jak w art. 258 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.) jest więc obawa bezprawnego utrudnienia przez oskarżonego prawidłowego toku postępowania. Wymieniona przesłanka nie została jednak wyrażona wprost, jak w art. 258 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. Przepis art. 258 § 2 k.p.k. wprowadza zaś domniemanie, że prawidłowy tok postępowania może być w sposób bezprawny zakłócony przez oskarżonego, gdy grozi mu surowa kara wynikająca z faktu zarzucenia oskarzonemu popełnienia zbrodni lub wystąpiu zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górną granicą wynosi co najmniej 8 lat, albo skazania go przez sąd I instancji na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata.

Przesłanką stosowania tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. nie jest więc ani zarzucenie oskarzonemu popełnienia zbrodni lub wystąpiu zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górną granicą wynosi co najmniej 8 lat, ani skazanie go przez sąd I instancji na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, ani też grożąca oskarżonemu surowa kara. Przesłanką stosowania tymczasowego aresztowania

określony w art. 258 § 2 k.p.k. jest bowiem uzasadniona obawa bezprawnego utrudniania przez oskarżonego prawidłowego toku postępowania, wynikająca z grożącej mu surowej kary¹⁴. Sąd gdy oskarżonemu grozi surowa kara, która jest następcem (skutkiem, rezultatem) zarzucenia mu popełnienia zbrodni lub wystąpiu albo skazania go przez sąd I instancji na karę pozbawienia wolności, o których mowa w art. 258 § 2 k.p.k., postępowania¹⁵. Zarzut i skazanie, o których mowa w art. 258 § 2 k.p.k., stanowią jedynie fakty stwarzające wymienione domniemanie. W tym związku nie stanowią one samodzielnego przesłanek tymczasowego aresztowania. Innymi słowy, postawienie oskarżonemu zarzutu bądź skazanie go na karę pozbawienia wolności, o których mowa w art. 258 § 2 k.p.k., nie stanowi jeszcze przesłanki do zastosowania tymczasowego aresztowania. Zastosowanie wymienionego środka będzie dopuszczalne dopiero wtedy, gdy na skutek postawienia zarzutu bądź skazania występuje uzasadniona obawa bezprawnego utrudniania przez oskarżonego prawidłowego toku postępowania. Zawarte w art. 258 § 2 k.p.k. domniemanie *in concreto* może zostać obalone przez ustalenie, że pomimo grożącej oskarżonemu kary nie zachodzi obawa bezprawnego utrudniania przez niego postępowania karnego. W takim przypadku art. 258 § 2 k.p.k. nie będzie stanowił podstawy tymczasowego aresztowania. Wynika stąd, że gdy oskarżonemu *in concreto* nie grozi surowa kara, nie aktualizuje się domniemanie bezprawnego utrudniania przez niego postępowania, a tym samym art. 258 § 2 k.p.k. nie może stanowić podstawy tymczasowego aresztowania¹⁶.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego zostało wyrażone stanowisko, że postawienie zarzutu bądź skazanie na karę pozbawienia wolności, o jakich mowa w art. 258 § 2 k.p.k., stanowią samodzielne przesłanki stosowania

¹⁴ Por. Z. Świda, *Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego a stosowanie zatrzymania i tymczasowego aresztowania w procesie karnym*, w: *Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji RP*, Warszawa 2002, s. 754.

¹⁵ Por. S. Waltoś, *Proces karny*..., s. 434.

¹⁶ Por. T. Grzegorczyk, J. Tyłman, *Polskie postępowanie...*, s. 594; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2004, s. 1058. Zob.: postanowienia: SN z 19 listopada 1996 r., IV KZ 119/96, OSP 1997, nr 4, poz. 74 z krytyczną głosą R.A. Stefanńskiego; SA w Krakowie z 27 lipca 2005 r., II AKZ 293/05, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2005, nr 7–8, poz. 88; SA we Wrocławiu z 9 marca 2005 r., II AKZ 94/05, OSA 2005, nr 11, poz. 78; SA w Katowicach z 12 maja 2004 r., II AKZ 344/04, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2004, nr 9, poz. 78; SA w Katowicach z 15 maja 2002 r., II AKZ 453/02, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2002, nr 10, poz. 97; SA w Krakowie z 23 maja 2002 r., II AKZ 17/02,

¹² Tak samo S. Waltoś, *Proces karny*..., s. 430.
¹³ Por. S. Waltoś, *Proces karny*..., s. 436.

tymczasowego aresztowania¹⁷. Pogląd ten może być jednak zaakceptowany jedynie przy założeniu, że tymczasowe aresztowanie nie jest celowym środkiem, stosowanym dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Przy takim założeniu fakt przedstawienia zarzutu bądź skazania, o jakich mowa w art. 258 § 2 k.p.k., stanowiłyby przesłankę stosowania tymczasowego aresztowania. Tymczasowe aresztowanie następowałoby wtedy automatycznie, bez wzgledu na to, czy występuje, czy nie występuje uzasadniona obawa bezprawnego utrudniania postępowania. Ustawowa regulacja tymczasowego aresztowania nie daje jednak podstaw do przyjęcia takiego założenia, a tym samym do zaaprobowania wymienionego stanowiska.

W jednym z orzeczeń SN wyraził też pogląd¹⁸, że przepis art. 258 § 2 k.p.k. wymaga od sądu orzekającego w przedmiocie tymczasowego aresztowania dokonania swego rodzaju prognozowania kary, dokonywanego wyłącznie na użycie ustaleń i ocen potrzebnych dla stosowania tymczasowego aresztowania. Trzeba w tym miejscu odnotować, że na gruncie kodeksu postępowania karnego z 1969 r.¹⁹ SN wyraził odmienne stanowisko²⁰, że dla możliwości stosowania tymczasowego aresztowania na podstawie art. 217 § 2 k.p.k.²¹, „nie jest konieczne prognozowanie sądowego wymiaru kary, co przecież jest niemożliwe na etapie postępowania przygotowanego”. Nie w tym jest jednak problem. Wymóg prognozowania kary przez sąd orzekający w przedmiocie tymczasowego aresztowania rodzi pytanie o kryteria, według których sąd ma prognozować karę. Należy wszak zważyć, że w zależności od tego, czy sąd orzekający co do tymczasowego aresztowania uważa, iż z faktu postawienia oskarżonemu zarzutu, o jakim mowa w art. 258 § 2 k.p.k., grozi mu albo nie grozi surowa kara, aktualizuje się bądź nie aktualizuje się domniemanie, że będzie on bezprawnie utrudniał prawidłowy przebieg postępowania. Prognozowanie kary przez sąd aresztowy ma zatem kluczowe znaczenie dla stosowania tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k.

Kwestią kryteriów prognozowania kary ma także znaczenie dla sprawowania kontroli odwoławczej decyzji sądu w przedmiocie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. Sąd odwoławczy musi bowiem posiadać instrumenty pozwalające na ocenę dokonanej przez sąd aresztowy prognozy kary. Nie budzi przecież wątpliwości, że prognoza kary nie może nastąpić w sposób dowolny czy arbitralny, a sąd odwoławczy nie będzie miał możliwości skontrolowania prawidłowości tej decyzji.

Należy zatem zważyć, że przepisy kodeksu postępowania karnego dotyczące tymczasowego aresztowania nie określają żadnych kryteriów, według których miało by nastąpić ustalenie, że oskarżonemu tymczasowo aresztowanemu grozi surowa kara. Wymieniony problem nie pojawi się zaś w razie przyjęcia, że przepis art. 258 § 2 k.p.k. nie wymaga od sądu orzekającego w przedmiocie tymczasowego aresztowania prognozowania kary pod kątem jej surowości. Przyjęcie takiego kierunku wykładni przepisu art. 258 § 2 k.p.k. będzie zaś oznaczać, że w każdym przypadku, gdy oskarżonemu postawiono zarzut bądź skazano go na karę pozbawienia wolności, o których mowa w art. 258 § 2 k.p.k., będzie występować groźba wymierzenia mu surowej kary, a ta z kolei będzie aktualizować domniemanie bezprawnego utrudniania postępowania przez oskarżonego.

5. W podsumowaniu należy więc powiedzieć, że podstawa i przesłanki tymczasowego aresztowania stanowią dwa odrebine pojęcia o różnych zakresach definicyjnych. Nie widać zatem powodów, aby oba pojęcia utożsamiać ze sobą, a przez to stosować zamiennie jako pojęcia synonimiczne. Wiele uwagi poświęcono przesłance stosowania tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. W tej kwestii wyrażono stanowisko, że jurydyczna konstrukcja tymczasowego aresztowania jako środka zapobiegawczego zabezpieczającego prawidłowy tok postępowania wskazuje, że przesłanką stosowania tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. jest uzasadniona obawa bezprawnego utrudniania przez oskarżonego prawidłowego toku postępowania. Niedopuszczalne jest zatem stosowanie tymczasowego aresztowania z tego powodu, że oskarżonemu postawiono zarzut określony w art. 258 § 2 k.p.k. bądź skazano go na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata. Niedopuszczalne jest stosowanie tymczasowego aresztowania również wtedy, gdy oskarżonemu grozi surowa kara. Wymienione okoliczności same w sobie nie uzasadniają bowiem obawy, że oskarżony będzie bezprawnie utrudniał prawidłowy tok postępowania. A tylko w takim przypadku stosowanie tymczasowego aresztowania jest dopuszczalne. Wymieniony środek ma przecież zabezpieczać prawidłowy tok postępowania.

¹⁷ Zob. uchwałę 7 sędziów SN z 19 stycznia 2012 r., I KZP 18/11, OSNIK 2012, nr 1, poz. 1, s. 1.

¹⁸ Zob. uchwałę 7 sędziów SN z 19 stycznia 2012 r., I KZP 18/11, OSNIK 2012, nr 1, poz. 1, s. 1.

¹⁹ Ustawa z 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 13, poz. 97 ze zm.).

²⁰ Zob. postanowienie SN z 19 listopada 1996 r., IV KZ 119/96, OSP 1997, nr 4, poz. 74.

²¹ Przepis art. 258 § 2 k.p.k. stanowi odpowiednik normatywny art. 217 § 2 k.p.k. z 1969 r.